

FORMATIVNO SPREMLJANJE POUKA

Ksenija Černigoj, učiteljica slovenščine in knjižničarka na OŠ Šturje Ajdovščina

IZKUŠNJE

Poučujem 29. leto, četrto leto uvajam metodo FSP. Verjamem, da le aktivni, zainteresirani učenci lahko dosežejo zastavljene cilje. Le cilji, ki so tudi učenčevi, sprožijo aktivnost. Vse, tudi učenci, presojamo, ali je cilj, ki je pred nami, vreden našega truda. Pri poučevanju poskušam učencem dati možnost, da načrtujejo svoje učenje. Le na ta način bodo presodili, da »se splača« učiti. Ne bodo se učili samo za ocene.

ALI JE MOGOČE POČEVATI BREZ OCEN?

Ocenjevanje znanja ni oziroma ne bi smelo biti sredstvo za discipliniranje, ampak naj bi čim bolj natančno povedalo učencu, koliko zna, kaj se je naučil, česa še ne zna ...

Kot knjižničarka septembra pripravljam letni delovni načrt za šolsko knjižnico, v okviru katerega načrtujem tudi za vsak razred 4 šolske ure knjižničnega informacijskega znanja. To zame pomeni, da sem pripravljena poučevati v vseh oddelkih na šoli, da učence vzgajam za samostojne uporabnike knjižnic in knjižničnega gradiva. KIZ ni predmet, zato nima ocen, ki bi jih vpisali v spričevalo. A to ne pomeni, da znanje, s katerim vsak posameznik pride do informacij in izbere tiste, ki so zanj relevantne, ni pomembno.

Ker so naši učenci vajeni predvsem klasičnih »oblik ocenjevanja, ki so povezane z določanjem statusa učencev«¹, moram pouk načrtovati tako, da učence pritegnem, da upoštevam njihovo predznanje, izkušnje, želje, motivacijo, sposobnosti ... Vedno gre za osebni razvoj posameznika.² V letih poučevanja KIZ sem sama izdelala tako obliko pouka, da sem učence spodbujala k sodelovanju, razmišljanju, vrednotenju, ustvarjanju ...

Ure načrtujem tako, da je veliko tistega, kar učenci že poznajo, kar uporabljajo. Pogosto je v oddelku učenec, ki o stvareh ve več kot jaz. To vedno izkoristim. Učenec pripoveduje, pokaže, razloži. Novega pri obravnavi je samo toliko, da učenci še sprejmejo, da jih zanima, da povežejo s svojimi izkušnjami in znanjem.

OCENJEVANJE ZNANJA PRI SLOVENŠČINI

Pri poučevanju slovenščine, vsaj jaz tako menim, je še težje kot pri drugih predmetih postaviti merila za ocenjevanje. Postavlja se mi več vprašanj:

Kako na ocenim (izmerim) učenčevo razumevanje prebranega besedila? Predvsem umetnostnega besedila, leposlovja.³

Je vseeno, kako zahtevno besedilo prebere učenec? Za večanje notranje motivacije za branje naj bi učenci brali taka besedila, v katera se lahko zatopijo.

Kolikšen vpliv na oceno naj ima raba knjižnega jezika, ko učenec nastopa? Katero razmerje med vsebino in jezikovno pravilnostjo je ustrezno?

Zato sem bila, ko sem začela prebirati prve prispevke o formativnem spremljanju pouka, nad metodo navdušena. Zaslutila sem, da ponuja odgovore na mnoga vprašanja in omogoča poučevati na tak način, da je delo v razredu individualizirano in diferencirano.

¹ KOMLJANC, N: Presežki, str. 21.

² Vsi učenci v istem prostoru poslušajo isto, sledijo istemu učitelju, vendar je ob koncu ure usvojeno znanje pri posameznikih zelo različno.

³ Ob tem vprašanju se vedno spomnim na predavanje dr. Mete Grosman, ki je trdila, da s popraviljanjem učenca, ki govori o svojem razumevanju besedila, otroku dopovedujemo, da je neumen, ker ne razume. Matematiko, zgodovino ... se da naučiti, razmišljajo otroci. Če pa ne razumem, kar preberem, tega ne morem izboljšati.

»Učenje ne bo največja vrednota skritega zaklada sveta, dokler ne bo priljubljena šola, in ta ne, dokler se ne bo spremenilo ocenjevanje. Smisel ocenjevanja je spodbujanje osebnega in družbenega razvoja.«⁴

Pogosto ugotavljamo, da je prav slovenščina med manj priljubljenimi predmeti na šoli. Verjetno tudi zaradi ocenjevanja znanja. Učenci pogosto ne razumejo, zakaj je njihovo besedilo ocenjeno z oceno dobro, sošolec pa je dobil odlično oceno.

FORMATIVNO SPREMLJANJE POUKA PRI SLOVENŠČINI

V letošnjem šolskem letu poučujem slovenščino v 8. razredu. Želim, da bi bila slovenščina priljubljena ter da bi s poučevanjem spodbujala osebni razvoj vsakega učenca. V učnem načrtu za slovenščino je veliko operativnih ciljev oziroma standardov znanja, ki se jih ne da »naučiti«. Na primer: »Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zavest o jeziku, narodu in državi. Pokaže jo tako ... da predstavi prednosti maternega jezika pred vsemi drugimi jeziki.«⁵

Učenci morajo najprej spoznati prednosti maternega jezika, razumeti morajo, da se bodo tudi tuje jezike lažje učili, če bodo dobro obvladali materinščino, da je samo v maternem jeziku res mogoče povedati vse, kar razumemo, razmišljamo in čutimo. Učitelji pa moramo vedeti, da tega ne moremo oceniti z ocenami od zadostno do odlično.

NAČRTOVANJE POUKA

Pri načrtovanju upoštevam:

- medpredmetne povezave;
- uzakonjeno diferenciacijo in individualizacijo;
- formativno spremljanje pouka.

LDN oblikujem po mesecih, za vsak tematski sklop določim število ur, pustim prostor za opombe ... Med letom glede na potek učenja spreminjam predvideno število ur – lahko ga zmanjšam ali povečam.

POSTAVLJANJE PRAVIL

S premalo strokovnega znanja, a zato z večjim navdušenjem sem se lotila prvih ur po metodi FSP. Učenci so bili po počitnicah zelo sproščeni, na začetku ure so se težko umirili, med poukom so se igrali, pogosto so klepetali, drug drugemu niso prisluhnili ...

Odločila sem se, da skupaj z učenci sprejmemo pravila, ki jih bomo upoštevali med poukom. Vedela sem, da morajo pravila oblikovati učenci ter da moram pisati trdilne oblike. Na primer:

Učenci so povedali: »Ne klepetamo.« Prepoved sem oblikovala v »Pozorno poslušamo.«

Na plakat so učenci zapisali naslednja pravila:

1. Vsak učenec gre potihoma na svoje mesto.
2. Pripravimo, kar potrebujemo.
3. Se pozdravimo.
4. Pozorno poslušamo.
5. Če hočemo kaj povedati, dvignemo roko.
6. Ko nekdo govori, ga poslušamo.
7. Ko učitelj daje navodilo, ga poslušamo.
8. Če ne razumem, dvignem roko in vprašam.
9. Sledimo navodilom.
10. Vztrajamo.
11. Smo strpni.

⁴ Komljanc Vrednost, str. 51

⁵ Učni načrt 2011, str. 79

Vsako uro sem plakat obesila na vidno mesto, ne da bi učence posebej opozarjala nanj. Nato sem začela snemati učne ure. Po ogledu posnetkov doma sem bila zelo nezadovoljna. Ugotovila sem, da govorim samo jaz, učenci pa se bolj ali manj tiho dolgočasijo (premikajo zvezke, brskajo po puščicah, bingljajo z nogami, se gugajo na stolih, rišejo ...).

Niti malo ni bil pouk podoben temu, kar sem želela, da bi bili učenci aktivni, zagnani in uspešni. Zato sem ponovno pregledala plakat.

Trikrat se ponovi beseda poslušamo, dvakrat besedna zveza dvignem roko, dvakrat je postavljena zahteva po sledenju navodilom.

Z navedenimi pravili ne spodbujamo učencev k temu, da bi bili dejavni, da bi delo v razredu pomagalo »pri razvoju naše pameti; sposobnosti dojetanja, razsojanja in ravnanja.«⁶

Po teh ugotovitvah smo plakat skrili, pouk pa sem začela izvajati tako, da smo delali v skupinah, da smo se pogovorili o ciljih in tem, kaj vsak posameznik pričakuje ob koncu učnega sklopa.

Po treh letih druženja smo z učenci dosegli tak način dela v šoli, da ne potrebujemo nobenih pravil, opazam pa tudi, da ni potrebe po opozarjanju. Učence le vprašam: »Kaj pa ti misliš?« »Kaj si napisal?« »Kaj meniš ...?«

OBRAVNAVA DOMAČEGA BRANJA

Za primer, kako poteka načrtovanje in izvajanje pouka, bi opisala obravnavo domačega branja.

Branje je orodje. Če ne znamo brati, se ne moremo samostojno učiti, ne moremo slediti dogajanju v svetu, ne moremo razumeti soljudi. Pomembno je znati brati neumetnostna besedila. Za to branje skrbimo vsi strokovni delavci na šolah. Žal rezultati kažejo, da ne najboljše.

Teoretična izhodišča

Enako pomembno je branje umetnostnih besedil, leposlovja. Izhodišče za načrtovanje pouka branja leposlovja sem našla v prispevku dr. Mete Grosman *Se bralna pismenost niža?*

Vemo, da ima izkušensko pridobljeno znanje praviloma močnejši vpliv na neposredno pedagoško delo kot teoretsko spoznanje novih pristopov. Zato včasih učitelji ne moremo preseči za sedanost neuspešnih preteklih vzorcev. Učenci pa imajo občutek, da pouk poteka mimo njih, brez upoštevanja njihovih lastnih bralnih odzivov in vprašanj.

Pomembno je ugotoviti, zakaj so učenci nezainteresirani za branje. Kako lahko z ustreznim, sodobnim s stroko podprtim pedagoškim pristopom prispevamo k učinkovitejšemu opismenjevanju in večji bralni pismenosti.

Leposlovje omogoča osebni odziv, spodbuja k interakciji in spraševanju. Šele bralec da prebranemu pomen, šele z branjem se besedilo opomenja. Pomen istočasno nastaja iz podatkov v besedilu ter iz lastnih izkušenj in znanja. Kar seveda pomeni, da učenci obravnavana umetnostna besedila razumejo drugače kot učitelji, razlike v razumevanju pa so tudi med učenci. V pogovoru učenci spoznavajo razlike v razumevanju in tako odkrivajo, da vsako leposlovno besedilo beremo in razumemo na osebne načine. Zato so pogovori o prebranem vedno zanimivi, večja se tudi notranja motivacija za branje. Najvišjo stopnjo branja, ki od učenca zahteva, da postavi hipotezo ali kritično ovrednoti besedilo, učenci dosežejo le, če več let pri pouku vadijo oblikovanje, ozaveščanje in ubesedovanje lastnega odziva na celostno besedilo. Ob tem spoznavajo, da lahko isto besedilo razumejo različno. Svoje razumevanje primerjajo z doživljanjem in interpretiranjem sošolcev in učitelja. Naučijo se oblikovati, ubesediti svoje razmišljanje in ga primerjati s sošolci.

⁶ KOMLJANC 2010, str. 19.

Da učenci res doživijo besedilo in vzpostavijo do prebranega kritičen odnos, morajo brati besedila v celoti, ne samo odlomkov. Avtorica je poudarila tudi, da mora pouk ves čas graditi na odzivih učencev in jim dajati pozitivno podporo.

Dolgo branje v šoli

Obravnava domačega branja je dobra priložnost za FSP.

Iz učnega načrta za drugo triletje sem izpisala cilje, s katerimi razvijamo sprejemanje umetnostnih besedil. Nato sem učencem povedala, da bo do določenega datuma vsak prebral eno knjigo po izboru in jo predstavil sošolcem. Za uvod pa jim bom jaz prebrala eno knjigo po metodi dolgega branja.

Izbrala sem knjigo Kebarie sodobne slovenske pisateljice Janje Vidmar.

Ker je za razumevanje besedila pomembno, da ob začetku branja bralec ve, kje in kdaj se zgodba dogaja ter katere so glavne osebe, smo se po branju pogovorili o tem.

1. Ugotovili smo, da je dogajanje postavljeno v Slovenijo v sodobni čas.
2. Označili smo Kebarie
3. Razmišljali smo o pesniškem jeziku, metaforah. Na primer, kaj pomeni, da imaš srce kot odprto knjigo.

Učenci so res navdušeni spremljali branje, prosili da naenkrat preberemo dve poglavji namesto enega, želeli so tudi sami glasno brati, ob končanem poglavju jih je marsikaj zanimalo, spraševali so, ali je oče kriv ali nedolžen v zaporu, zgražali so se, ker so Kebarie starši nameravali že poročiti, razlagali, zakaj se je mama jezila, ugotavljali, kdo je kriv, da je družina brez denarja ...

V pogovor so se vključevali skoraj vsi učenci. Včasih so na vprašanje odgovorili sošolci, če pa je bilo vprašanje tako, da učenci zanj sami niso znali poiskati odgovora, sem jim razložila. (Zakaj je poglavar podjetja odgovoren za to, da je Kebariein oče v zaporu.)

Za zaključek so učenci pisno odgovarjali na vprašanja, ki sem jih napisala na delovni list.

Vem, da bi lahko učencem prepustila, da izberejo obliko besedila, v katerem bi razmišljali o prebranem in knjigo vrednotili, vendar sem se odločila za vprašanja. Diferencirala sem na ta način, da so učenci sami izbrali, na katera vprašanja bodo odgovorili doma. V šoli smo primerjali odgovore, učenci so slišali, kako so o prebranem razmišljali sošolci in so se s svojimi razlagami vključevali v pogovor.

Samostojno branje

Dogovorili smo se, da si bo vsak učenec izbral knjigo, jo prebral ter predstavil sošolcem.

Na dogovorjen dan so učenci s seboj prinesli knjige in jih začeli brati. Tudi sama sem tisti dan imela s seboj knjigo in sem jo brala. Nekateri učenci so bili brez knjige, zato smo šli v šolsko knjižnico, kjer so si izbrali knjigo.⁷ Dva učenca v oddelku delata po prilagojenem programu. Eden od njiju ima velike težave s tehniko branja, zato sva se dogovorila, da prebere krajše besedilo. Ko je med uro pri branju obupal, sem mu del besedila prebrala jaz, ker pa tudi bere tako, da bere na glas, čeprav šepeta, je lahko bral na hodniku. Drugi nima težav s tehniko branja, zelo slabo pa razume, kar prebere. Izbral je prezahtevno knjigo. Po začetnih poglavjih ni več bral, ker ni zmož slediti zgodbi. Dogovorila sva se, da bo prebral manj zahtevno besedilo

⁷ Izbirali so zelo različne knjige, nekateri so si med branjem premislili in izbrali drugo knjigo, lažjo oziroma manj obsežno. Pred izborom so mnogi želeli vedeti, ali je knjiga ustrezna. Izkazalo se je, da so dobro presodili, kaj bodo brali: Deček v črtasti pižami (dva učenca), Dnevnik Ane Frank, Župcin dnevnik, Začarani krog, Messi : resnična zgodba o fantu, ki je postal legenda (dva učenca), Veveriček posebne sorte, Grozni Gašper (dva učenca), Požvižgamo se na kumaričnega kralja, Potopljeni vlak. Učenec, ki je izbral to knjigo, je ni razumel, zato sva se dogovorila, da prebere knjigo Zarota z žvečilnim gumijem.

Načrtovanje predstavitev

Naslednjo uro smo razmišljali, kako bi knjigo predstavili. Učenci so na liste pisali, kateri podatki o knjigi so pomembni. Na spletni strani RTV Slovenija smo si tudi ogledali eno oddajo Bukvožer, v kateri učenci predstavljajo knjige. Nato smo na tablo zapisali ključne besede. Razdelili smo jih na tri sklope. Glede na zapisano sem izdelala obrazec, s pomočjo katerega bodo učenci vrednotili svoja besedila in besedila sošolcev.⁸ Ker je pomembno o prebranem povedati bistvene podatke za razumevanje zgodbe, označiti osebe, razložiti, zakaj književne osebe ravnaajo tako in ne drugače, smo se dogovorili, da omejimo čas, ki ga imajo učenci na voljo za predstavitev knjige.⁹

Predstavitve

Naslednjič so učenci, ki so knjigo doma že prebrali, knjigo predstavljali sošolcem.

Začela je deklica, ki je prebrala knjigo Naj ljubezen gori kot plamen, amen.

Njen nastop še ni bil dodelan. Sošolci so spraševali, od kod je avtor, ali je bila knjiga nagrajena ... Manjkajoče podatke je deklica poiskala v knjigi in na spletu. Pri tem sem ji pomagala.

Učenka je imela velike težave z obnavljanjem oziroma povzemanjem zgodbe. Pripovedovala je skoraj dobesedno tako, kot je v knjigi prebrala.

Kako naj ji pomagam, da bo znala najti bistvo ter ga na kratko povzeti?¹⁰

Odločila sem se, da ji bomo postavljali vprašanja; spraševali so tudi sošolci. Na vprašanja kdo, kje ... je odgovarjala povsem samostojno, zatikalo se ji je pri odgovorih na vprašanja zakaj.¹¹ Ker je razbiranje besedila odvisno od predhodnega znanja bralca, šestošolci pa imajo

⁸ KRITERIJI ZA DOBER GOVORNI NASTOP O PREBRANI KNJIGI

Podatki o knjigi

Ime in priimek avtorjev (pisatelj, prevajalec, ilustrator ...)				
Ime in kraj založbe ter letnica izida				
Ime knjižne zbirke				
Vsebina				
Glavne osebe				
Kraj dogajanja				
Čas dogajanja				
Tema, ki jo knjiga obravnava				
Sporočilo				
Pripovedovalec				
Besedilo				
Razumljivo				
Zanimivo				
Primerne povedi (ne predolge, ne prekratke)				
Ustrezno besedišče				
Jezikovno pravilno				

⁹ Razmišljala sem sicer, da na ta način omejujem učence, vendar jih ne omejujem pri obliki, ampak samo pri času. Pomembno je, da se učenci naučijo izraziti mnenje, povzeti bistvene stvari, se opredeliti do dogajanja, vrednotiti ravnanje oseb. Če učencem dovolim, da govorijo toliko časa, kolikor želijo, se velikokrat zgodi, da zelo podrobno obnavljajo dogajanje. Taka obnova je nesmiselna in za ostale učence tudi dolgočasna, saj je izvirno besedilo navadno mnogo boljše, kot ga tvorijo učenci.

¹⁰ Učenci, ki zanjo na kratko povzeti bistvo, prebrano namreč bolje razumejo.

¹¹ Zakaj so sošolcu Mimoenu starši izbrali nevesto?, Zakaj je babica poklicala Mimoenove starše?

v poznavanju življenja in sveta vrzeli, sem učenki pomagala tako, da sem ji pojasnila okoliščine, v katerih se dogaja zgodba. Razlago so dopolnili tudi sošolci in učenka sama.¹² Med pogovorom smo prišli do ključnih besed, s pomočjo katerih naj bi učenka do naslednje ure izboljšala svoje besedilo (ljubezenske težave, družina, šola).

Kdo je Polleke, kaj želi ...? Katere težave ima? Kako težave rešuje?

Ker so imeli skoraj vsi učenci težave s povzemanjem zgodbe – prepoznavanjem bistva, sem za naslednjo uro pripravila delo v skupinah. Razdelila se jih glede na to, v kolikšni meri so že uspeli pripraviti besedilo.

1. Učenci, ki že imajo pripravljeno besedilo za predstavitev.
2. Učenci, ki so knjigo že prebrali, a še nimajo besedila.
3. Učenci, ki knjige še niso prebrali.

Učenci v prvi skupini (bili sta dve) so svoje besedilo predstavili sošolcem. Sošolci so jih morali poslušati ter jih spraševati po tistih delih besedila, ki so ključni za razumevanje zgodbe.

Učenci v drugi skupini (bila je ena) so samostojno pisali besedilo. Učenec, ki dela po individualnem programu in ima težave s tehniko branja, pisanjem in knjižnim jezikom, ni hotel napisati besedila. Ponudila sem mu pomoč, pripovedoval je, jaz sem pisala in sproti odpravljala neknjižne izraze.

Učenci v tretji skupini so brali.

Naslednjo uro so nekateri učenci že imeli pripravljene govorne nastope.

Izpostavila bi nastop učenke, ki je prebrala knjigo Dnevnik Ane Frank. Tema je vse učence zelo zanimala, zato so veliko spraševali.

»Zakaj so se morali skrivati?« je vprašala učenka. Ob tem vprašanju sem se ponovno spomnila na to, da je zelo pomembno preveriti predznanje. Najbolje je, da imajo tudi učenci možnost vprašati, če česa ne razumejo. Zgodi se, da znajo na vprašanje odgovoriti sošolci. Učitelj samo dopolni, če meni, da je to potrebno.

Učencem je bilo potrebno razložiti, zakaj so se Židje med 2. svetovno vojno skrivali. Tema je učence tako zanimala, da smo se o knjigi in drugi svetovni vojni pogovarjali celo šolsko uro. Učenci so si zapisali vprašanja, na katera pri pouku nismo znali odgovoriti in so odgovore poiskali do naslednje ure (Zakaj se Židje niso uprli? – vprašali so učiteljico zgodovine; Kdo je izdal Annino družino? – poiskali smo odgovor v knjigi Spomini na Ano Frank).

Prav tako so bili učenci zelo dejavni ob predstavljanju knjige Čarobni krog. Učenka je pripovedovala, da je za otroka, človeškega mladiča, skrbela pol volkulja pol psica. Ta podatek je sošolce vznemiril, spraševali so, kako je to mogoče, učenka je razlagala, nato sem učence spomnila, da prav gotovo poznajo pripovedko o nastanku Rima. Ugotovili smo, da je v literaturi in tudi sicer pogost motiv »volčjih otrok«. Učence je zanimalo, ali so pripovedi resnične. Žal nismo imeli možnosti, da bi to raziskali, sem si pa zabeležila, da bom pripravila neumetnostno besedilo na to temo oziroma bom učence ob drugi priliki spodbudila, da sami prinesejo v šolo besedila ali posnetke o volčjih otrocih.

Načrtovala sem, da bi 18 učencev predstavilo knjige v 6 šolskih urah. Ker so učenci veliko spraševali in ker so nekateri učenci pripravili predolgo besedilo, smo za govorne nastope porabili 10 ur.¹³ Menim pa, da so bile vse vredne tega, saj so se učenci učili poiskati bistvo.¹⁴

¹² Dogajanje je postavljeno na Nizozemsko, glavna oseba je deklica Polleke. starša sta se ločila, deklica izve, da je oče narkoman, mama se bo poročila z njenim učiteljem, deček, v katerega je zaljubljena, je Maročan, njegovi starši zahtevajo, da se poroči z Maročanko ...

Povratne informacije – postavljanje pravih vprašanj

Za cilj sem si zastavila, da bodo učenci prebrali za svojo starost in bralne sposobnosti ustrezno književno delo ter znali povzeti vsebino, predstaviti kraj in čas dogajanja, označiti književne osebe in izluščiti sporočilo. Težave sem imela in jih imam še vedno s tem, kako naj učence usmerjam v procesu branja literature in v procesu povzemanja. Katere so prave povratne informacije? Vem, da so to informacije, ki se osredotočajo na podrobnosti v nalogi in vsebujejo zastavljene cilje.¹⁵ Zelo težko pa v praksi oblikujem te povratne informacije. Za učenje branja oziroma za razumevanje prebranega se mi je v praksi pokazalo, da je najbolje postavljati vprašanja, ki učence usmerjajo v točno določene dele besedila, na točno določene dogodke, probleme, osebe ... Učenec ima tako možnost, da še enkrat razmisli o besedilu in sam pride do odgovora. Velikokrat uporabljam odločevalna vprašanja. Na primer: »Kaj ti meniš, ali je Mimosen ravnal prav, ko je pobegnil od doma? Zakaj tako misliš? Kdo je obvestil Mimosenove starše? Ali je babica ravnala prav? Zakaj tako misliš?«

Poslušanje in vrednotenje govornih nastopov

Pouk slovenščine v tem času je bil relativno »dolgočasen«, saj so morali učenci večino časa poslušati sošolce. Poslušanje pa je zelo zahtevna dejavnost.¹⁶ Velikokrat menimo, da znamo poslušati, zato se te dejavnosti ne učimo tako kot branja. Zamislila sem si, da bi si učenci ob poslušanju zapisovali, kdo so glavne osebe, sporočilo, kako je učenec govoril, morebitna vprašanja ... To sem naredila tudi sama. Ta odločitev se je izkazala za uspešno, učenci so poslušali sošolce in si o nastopu tudi kaj zapisali. Po koncu govornega nastopa so skoraj vsi sošolcu postavili kakšno vprašanje. Ta so bila zelo različna: povezana z razumevanjem zgodbe¹⁷ ali splošna.¹⁸

REFLEKSIJA

Nekaj govornih nastopov smo posneli. Ogledala sem si jih in ugotavljala, kaj bi lahko izboljšala.

1. Hitrost govorjenja

Učenci govorijo zelo počasi. To so ugotavljali tudi sošolci, ki so si ob poslušanju na liste zapisovali. »Se mu je zatikalo. Je delal premore. Ni povedal povedi do konca.«

2. Vprašanja sošolcev

Vprašanja naj bodo bolj povezana z vsebino oziroma sporočilom prebrane knjige. To je mogoče le, če je predstavitev prebranega dovolj zanimiva in razumljiva.

3. Zadovoljstvo učencev

Vsi učenci so prebrali in predstavili knjigo. Z veseljem in mnogimi idejami smo načrtovali nov krog branja.

¹³ Ob tem sem bila vedno v zadregi: Naj upoštevam razdelitev ur v letni pripravi na pouk ali naj sledim dogajanju v razredu. Po prebranem besedilu Vloga formativnega vrednotenja v učinkovitih učnih okoljih pa sem prepričana: Načrtujem delo, vendar ves čas preverjam, kako delajo učenci. Moram se prilagajati. V letno pripravo zapišem opombe.

¹⁴ S pomočjo vprašanj naj bi to že naredili v skupinah, a ni uspelo vsem. Predvidevam, da je povzemanje zelo zahtevna dejavnost, saj morajo učenci najprej razumeti (analizirati), nato pa še tvoriti (povzeti, narediti sintezo) in vrednotiti prebrano. Za to je potrebno veliko vaj, prav tako pa drži tudi trditev, da vsi učenci niso sposobni povzemati zahtevnejših besedil.

¹⁵ Vloga, 2013, str. 129

¹⁶ O tem sem brala v knjigi Leopoldine Plut Pregelj Poslušanje : način življenja in vir znanja

¹⁷ Več vprašanj je bilo namenjenih podatkom o knjigi: kdo je knjigo napisal, pri kateri založbi je izšla, kje se dogaja, kdo so glavne osebe ...

¹⁸ Kateri odlomek ti je bil najbolj všeč? Ali ti je bila knjiga všeč?

Domače branje letos

Nadaljujemo s predstavitvami knjig, ki jih učenci preberejo po lastni izbiri. O izboru knjige se učenci posvetujejo med seboj ali z menoj. Berejo vedno zahtevnejše knjige. Nastope še vedno snemamo in se o besedilu pogovorimo. Učenci znajo dobro presoditi, kateri nastop je dober. Pozorni so predvsem na vsebino, da učenec povzame bistvo, da razloži motive za ravnanje književnih oseb in razpravlja o posledicah njihovih dejanj.

SKLEPNE MISLI

Učenci so ves čas aktivni: izberejo knjigo, berejo, povzemajo, pripovedujejo, vrednotijo. Pri kriterijih uspešnosti za doseg cilja upoštevamo individualne potrebe učencev – predznanje – knjige za domače branje izbirajo prosto, pri tem so upoštevali predznanje, segli so lahko po zahtevnejših ali lažjih besedilih. Imeli so svoj osebni cilj. Učenje – branje se je zaključilo s skupno refleksijo, ob kriterijih učenci sami in s pomočjo sošolcev ter učiteljice ugotavljajo, kaj je dobro, kje pa morajo še izboljšati svoje znanje in branje.

LITERATURA

1. GROSMAN, Meta. 2011. Se bralna pismenost niža?. Vzgoja in izobraževanje, let. XLII, št. 1-2, str. 33–37.
2. KOMLJANC, N. Presežek. V Didaktika ocenjevanja znanja : vrednost povratne informacije za učenje in poučevanje : zbornik 3. mednarodnega posveta v Celju. 2010. Ljubljana : ZRSS, str. 10–28.
3. KOMLJANC, N. Vrednost povratne informacije v procesu učenja in poučevanja. V Didaktika ocenjevanja znanja : vrednost povratne informacije za učenje in poučevanje : zbornik 3. mednarodnega posveta v Celju. 2010. Ljubljana : ZRSS, str. 51–68.
4. PLUT-Pregelj. L. Poslušanje : način življenja in vir znanja. Ljubljana : DZS, 2012.
5. O NARAVI učenja [Elektronski vir] : uporaba raziskav za navdih prakse. [online] Ljubljana : ZRSS, 2013. (Navajano 11. november 2013). WILIAM, D. Vloga formativnega vrednotenja v učinkovitih učnih okoljih. Dostopno na spletnem naslovu: < <http://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf>>.
6. UČNI načrt. Program osnovna šola. Slovenščina, 2011 : [online]. [uporabljeno 21.1. 2013]. Dostopno na URL: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf.